

VEREM HAFTASI (Ocak ayının ilk haftası)

Verem (Tüberküloz) nedir ve nasıl bulaşır?

Verem (Tüberküloz), *Mycobacterium tuberculosis* isimli bakterinin etken olduğu; **hava yoluyla** bulaşan; daha çok **akciğerlerde** hastalık oluşturan; kontrol altına alınabilen ve tedavi edilebilen; ölüme neden olabilen bir hastalıktır.¹

Verem hangi ülkelerde daha çok görülür ve hangi durumlarda daha hızlı yayılır?

Verem hastalarının %95'i düşük ve orta gelirli ülkelerde görülmekte ve dünyanın birçok bölgesinde iş gücü kaybına ve ölümlere neden olmaktadır.² Hızlı nüfus artışı, işsizlik, evsizlik, yoksulluğun artması, sigara içme, hastalıktan korunma programlarının yetersizliği, sağlık hizmetlerinin yetersizliği veya yetersiz kullanımı, hasta takibi ve tedavideki başarısızlıklar gibi durumlar verem hastalığının görülmesinde ve yayılmasında artışa neden olmaktadır.³

Verem neden önemli bir hastalıktır?

Verem önlenemez ve tedavi edilebilir bir hastalık olmasına karşılık, 2013 yılında dünyada 9 milyon kişi hastalığa yakalanmış ve 1,5 milyon kişi yaşamını yitirmiştir. 2013 yılında 550.000 çocuğun vereme yakalandığı ve 80.000 çocuk hastanın verem nedeniyle yaşamını yitirdiği bildirilmiştir. Ayrıca düşük ve orta gelirli ülkelerde verem hastalığı 15-44 yaş grubu kadınlarda ölüme neden olan ilk 5 hastalık arasındadır.⁴

Verem hastalığının belirtileri nelerdir, teşhisi nasıldır?

Verem genellikle sessiz bir başlangıç gösterir ancak kronik seyirlidir. Verem hastalarında sık görülen belirtiler; balgamlı öksürük (bazen kanlı olabilir), göğüs ağrıları, halsizlik, kilo kaybı, ateş ve gece terlemeleridir. Bu yakınmaları olan kişilerde veya 2-3 haftadan uzun süren öksürük durumlarında verem hastalığından şüphelenilmelidir. Verem hastalığının kesin teşhisi mikroskopla balgamda tüberküloz bakterilerinin gösterilmesi ile konulmaktadır.^{4,5}

Verem tedavisi nasıldır?

Verem tedavi edilebilir bir hastalık olması nedeniyle erken ve uygun tedavi başlanan hastalarda **tam şifa** kalıcı bir şekilde sağlanabilmektedir. Verem mikroplarını etkisiz hale getirmek amacıyla 6 ay süre ile tedavinin aksatmadan sürdürülmesi gerekir. Başlangıçta **4 farklı ilaç kullanılmakta olup tedavinin başlamasından 2 ay sonra kullanılan ilaçlar azaltılabilmektedir.** Bu tedavi ile vakaların tamamına yakını tam şifa ile sonuçlanmaktadır. Tedavinin etkili olmadığı durumlarda ilaç kullanma süresi uzatılabilmektedir. En az 6 ay süre ilaçlı tedavi çok etkilidir ve hastaların neredeyse tamamında şifa sağlanmaktadır. İlaç kullanılmayan hastaların ise yarısından fazlası kaybedilmektedir.^{4,5,6}

¹ WHO. Global Tuberculosis Control 2011. Geneva (Switzerland), 2011, pp 3-5.

² WHO. The Millenium Development Goals, Geneva (Switzerland), 2005, pp 25-30.

³ Aslan D. Halk sağlığı bakış açısıyla sosyal açıdan damgalayıcı bir hastalık: Tüberküloz. Klinik Gelişim Şubat 2007;20(1):86-9.

⁴ [Internet] <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs104/en/>. Erişim:31.12.2014.

⁵ [Internet] <http://thsk.saglik.gov.tr/tuberkuloz-verem-hastaligi.html>. Erişim:31.12.2014.

⁶ [Internet] http://www.verem.org.tr/verem_hakkinda_kisa_bilgi.php. Erişim:31.12.2014.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-38

Tedavinin her gün düzenli bir şekilde alınması hem hasta sağlığı hem de bulaştırıcılık yönüyle toplum sağlığı açısından çok önemlidir. Bu nedenle verem hastalarının tedavisinde "Doğrudan Gözetimli Tedavi" yöntemi uygulanmaktadır. Doğrudan Gözetimli Tedavi yönteminde hastalara gün içerisinde içilmesi gereken ilaçlar bir görevli tarafından içirilmektedir. Bu tedavi yönteminin uygulanmasında uygun yer ve zaman, hastanın isteği doğrultusunda hastanın hekimi ile birlikte kararlaştırılır. Ülkemizde verem savaşı dispanserlerinde veremle ilgili tanı işlemleri, tedavide kullanılan ilaçlar ve takip **ücretsizdir**.^{5,6}

Veremden nasıl korunulur?

Dünya nüfusunun yaklaşık üçte biri verem mikrobuyla enfektedir ancak bu kişilerin % 10'luk bir kısmında (bağışıklık sisteminin zayıflaması, beslenme bozukluğu, şeker hastalığı, tütün kullanımı gibi durumlar varlığında) hayatın bir döneminde hastalık gelişme riskinin bulunduğu bildirilmektedir.⁴ Bir kişide hastalık geliştiği zaman bir senede yaklaşık 10-15 kişiye hastalığı bulaştırabildiği rapor edilmiştir.⁴ Bu nedenle verem mikrobunu saçan hastaların tedavisi, toplumun korunmasında en önemli yoldur. Ayrıca hasta yakınlarına ve hastayla riskli temas öyküsü olan kişilere **koruyucu ilaç tedavisinin** verilmesi %60-90 düzeyinde hastalıktan koruyucudur.⁶ Çocukları veremin bazı türlerinden (miliyer tüberküloz ve tüberküloz menenjit) korumak için doğumdan 2 ay sonra BCG aşısı, aile sağlığı merkezlerinde ve toplum sağlığı merkezleri verem birimlerinde ücretsiz olarak yapılmaktadır. BCG aşısının ayrıca ülkemizde erişkinlerde de koruyucu etkisi olduğu gösterilmiştir.⁵ Verem hastaları güneş gören ve havalandırılmalı odalarda kalmalıdır.⁶

VEREM;

**UTANILACAK BİR HASTALIK DEĞİL TEDAVİ EDİLEBİLİR BİR HASTALIKTIR,
TANI VE TEDAVİSİ ÜCRETSİZDİR,
DÜZENSİZ YA DA EKSİK İLAÇ KULLANIMI TEDAVİYİ ZORLAŞTIRIR,
İLAÇLARIN ETKİNLİĞİNİ AZALTIR.**